

RAZVOJ DIGITALNIH SISTEMOV

Izpit

03. 09. 2018

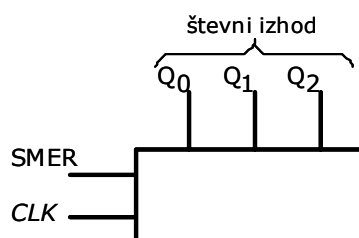
1. Določite popolno konjunktivno normalno obliko (PKNO) in popolno disjunktivno normalno obliko (PDNO) funkcije f .

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = (x_1 \downarrow x_2) \cdot \overline{x_3} + ((\overline{x_2} \equiv x_4) \downarrow \overline{x_1})$$

2. Realizirajte podano funkcijo f z redundancami s čim manj 4-bitnimi aritmetičnimi–logičnimi enotami (ALU). Negacije vhodnih spremenljivk izvedite z ALU.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = V(0, 5, 6, 9, 10, 12) \text{ in } V_x(3, 15)$$

3. Prikažite sintezo sinhronega dvosmernega 3-bitnega dvojiškega števca z uporabo T flip-flopov: Zapišite tabelo prehajanja stanj in določite enačbe flip-flopov. Števec ima vhod SMER, ki določa smer štetja in izhod štetja Q_2, Q_1, Q_0 . Če je SMER='0', števec šteje naraščajoče, sicer padajoče. Imena signalov so razvidna iz spodnje slike.

4. Minimizirajte podani avtomat končnih stanj z uporabo metode z razdelki ter zapišite tabelo prehajanja stanj nastalega minimalnega avtomata.

<i>Trenutno stanje</i>	<i>Naslednje stanje</i>		<i>Izhod</i>
	$w=0$	$w=1$	
A	B	C	1
B	D	F	1
C	F	E	0
D	B	G	1
E	F	C	0
F	E	D	0
G	F	G	0

Rešitev 1. naloge

Funkcija je zapisana v večnivojski obliki, torej jo izrazimo v normalno obliko.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = (x_1 \downarrow x_2) \cdot \overline{x_3} + ((\overline{x_2} \equiv x_4) \downarrow \overline{x_1})$$

Funkciji NOR (\downarrow) in ekvivalence (\equiv) izpišemo:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = (\overline{x_1 + x_2}) \cdot \overline{x_3} + \left(\overline{(\overline{x_2 \oplus x_4}) + x_1} \right)$$

Ekvivalenco smo izrazili kot negacijo XOR. Uporabimo De Morganov teorem:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} + (\overline{x_2 \oplus x_4}) \cdot x_1$$

Izpišemo enačbo funkcije XOR ($a \oplus b = \overline{a} \cdot b + a \cdot \overline{b}$) in dobimo:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} + (\overline{x_2} \cdot \overline{x_4} + x_2 \cdot x_4) \cdot x_1$$

Razširimo še zadnjo konjunkcijo in rezultat je oblika MDNO:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} + \overline{x_2} \cdot \overline{x_4} \cdot x_1 + x_1 \cdot x_2 \cdot x_4$$

Če uporabimo lastnost Boole-ove algebre ($\overline{\overline{a}} + a = 1$) lahko zapišemo:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot x_4 + \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot \overline{x_4} + x_1 \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot x_4 + x_1 \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot \overline{x_4} + x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 \cdot x_4 + x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 \cdot \overline{x_4}$$

Kar lahko zapišemo v obliki PDNO:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot \overline{x_4} + \overline{x_1} \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot x_4 + x_1 \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot \overline{x_4} + x_1 \cdot \overline{x_2} \cdot \overline{x_3} \cdot x_4 + x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 \cdot \overline{x_4} + x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 \cdot x_4$$

$$f_{PDNO}(x_1, x_2, x_3, x_4) = V(0, 1, 8, 10, 13, 15)$$

PDNO pretvorimo v PKNO tako, da pregledamo manjkajoče minterme: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14. Te minterme preslikamo preko tabele:

m _i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
M _i	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

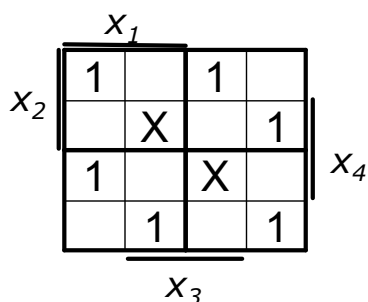
Funkcija v PKNO se torej glasi:

$$f_{PDNO}(x_1, x_2, x_3, x_4) = V(0, 1, 8, 10, 13, 15)$$

$$f_{PKNO}(x_1, x_2, x_3, x_4) = \&(13, 12, 11, 10, 9, 8, 6, 4, 3, 1)$$

Rešitev 2. naloge:

Funkcijo najprej izrišemo v Veitch–ev diagram:

Funkcija vsebuje same diagonalne člene, zato realizacija v obliki KNO oz. DNO ne nudi minimalne oblike. Če se izkaže, da je funkcija linearna, jo lahko realiziramo s pomočjo XOR funkcij. Linearnost funkcije ugotovljamo tako, da prepogibamo kvadrate diagrama: Začnemo v desnem spodnjem kotu (kjer je minterm 0) in prepognemo kvadrat navzgor, da se spremeni samo ena spremenljivka naenkrat (x_4 postane 0 v prvi iteraciji).

S pomočjo Veitch–evega diagrama izračunamo koeficiente.

Iz enačb sledi: $k_0=1$ in $k_0 \oplus k_3=0$, kar pomeni $1 \oplus k_3=0 \rightarrow k_3=1$.

In če napišemo še enačbo za $k_0 \oplus k_2=0$, kar pomeni $1 \oplus k_2=0$ sledi da je $k_2=1$.

Iz enačbe $k_0 \oplus k_2 \oplus k_4=1$, kar pomeni $1 \oplus 1 \oplus k_4=1 \rightarrow k_4=1$.

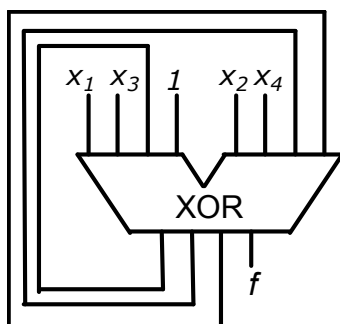
Analiziramo naprej in dobimo $k_0 \oplus k_1 \oplus k_2=1$, kar pomeni $1 \oplus k_1 \oplus 1=0 \rightarrow k_1=1$.

Vstavimo dobljene koeficiente v enačbo za splošno izražavo in dobimo:

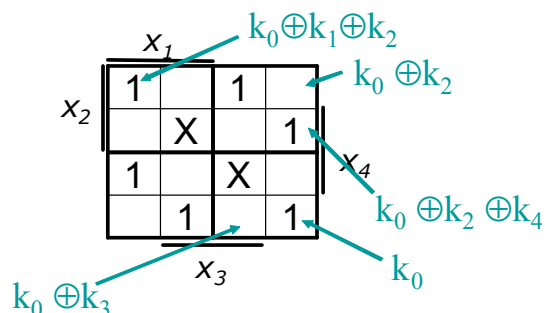
$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = 1 \oplus x_1 \oplus x_2 \oplus x_3 \oplus x_4$$

Aritmetično–logično enota lahko poleg aritmetičnih naenkrat realizira štiri dvovhodne logične operacije *istega tipa* (OR, AND, NOT, NOR, NAND, XOR, XNOR), zato nas zanima realizacija zgornje funkcije z dvovhodnimi operatorji enega tipa. Pri realizaciji uporabimo lastnost združevanja, ki velja za XOR funkcijo.

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = 1 \oplus ((x_1 \oplus x_2) \oplus (x_3 \oplus x_4))$$

Opazujemo, ali se prepogne na novi kvadrat čisto enako ali pa popolnoma negirano. Če postavimo obe redundanci na '1', lahko s prepogibanjem ugotovimo, da je funkcija linearna.

Podana funkcija je funkcija 4 spremenljivk, zato lahko njeno splošno izražavo kot linearno funkcijo pišemo kot:

$$f(x_1, x_2, x_3, x_4) = k_0 \oplus k_1 x_1 \oplus k_2 x_2 \oplus k_3 x_3 \oplus k_4 x_4$$

Rešitev 3. naloge:

Postopek sinteze zahteva, da zapišemo tabelo prehajanja stanj števca:

SMER	Q ₂	Q ₁	Q ₀	Q ₂	Q ₁	Q ₀	T ₂	T ₁	T ₀
0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
0	0	0	1	0	1	0	0	1	1
0	0	1	0	0	1	1	0	0	1
0	0	1	1	1	0	0	1	1	1
0	1	0	0	1	0	1	0	0	1
0	1	0	1	1	1	0	0	1	1
0	1	1	0	1	1	1	0	0	1
0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
1	0	0	0	1	1	1	1	1	1
1	0	0	1	0	0	0	0	0	1
1	0	1	0	0	0	1	0	1	1
1	0	1	1	0	1	0	0	0	1
1	1	0	0	0	1	1	1	1	1
1	1	0	1	1	0	0	0	0	1
1	1	1	0	1	0	1	0	1	1
1	1	1	1	1	1	0	0	0	1

Normalna analiza bi zahtevala, da narišemo Veitch–eve diagrame za štiri spremenljivke za vsak vhod T–FF, vendar ker so T–FF po svoji naravi primerni za realizacijo števec, so praviloma njihove vhodne enačbe zelo enostavne. Iz tabele prehajanja stanj števca določimo enačbe T–FF:
 Iz stolpca T₀ se vidi, da je T₀='1'. Iz stolpca T₁ se vidi, da se ponavlja

vzorec 01, če je SMER='0' in 10, če je SMER='1'.

SMER	T ₁
0	Q ₀
1	Q ₀ '

kar lahko kratko zapišemo kot:

$$T_1 = \text{SMER} \cdot \overline{Q_0} + \overline{\text{SMER}} \cdot Q_0 = \text{SMER} \oplus Q_0$$

Za T₂ se da enostavno ugotoviti realizacijo iz Veitch–evega diagrama:

	SMER				
Q ₂	1	0	0	0	Q ₀
	0	0	1	0	
	0	0	1	0	
	1	0	0	0	
	Q ₁				

$$T_2 = \text{SMER} \cdot \overline{Q_1} \cdot \overline{Q_0} + \overline{\text{SMER}} \cdot Q_1 \cdot Q_0$$

V enačbi za T₂ poiščemo podobnosti z enačbo za T₁: Enačba za T₁ vsebuje konjunkciji SMER·Q₀' in SMER'·Q₀, ki sta vsebovani tudi v enačbi za T₂, kar nam dodatno poenostavi realizacijo števca. Obenem nam taka realizacija nakazuje osnovno strukturo, ki jo lahko s ponavljanjem razširimo v večbitni dvosmerni sinhroni števec.

Primer podobnega vezja 4-bitnega dvojiškega dvosmernega števca, ki ima še vzporedno nalaganje je 74191¹. Če boste primerjali našo realizacijo in realizacijo v podatkovnem listu, boste opazili, da je v dejanski realizaciji 74191 precej več večvhodnih AND vrat: Delno je razlog za to v dodani logiki za vzporedno nalaganje, delno pa tudi zato, da zagotovimo enakomerno zakasnitev med posameznimi stopnjami števca.

¹ <http://www.alldatasheet.com/view.jsp?Searchword=74191>

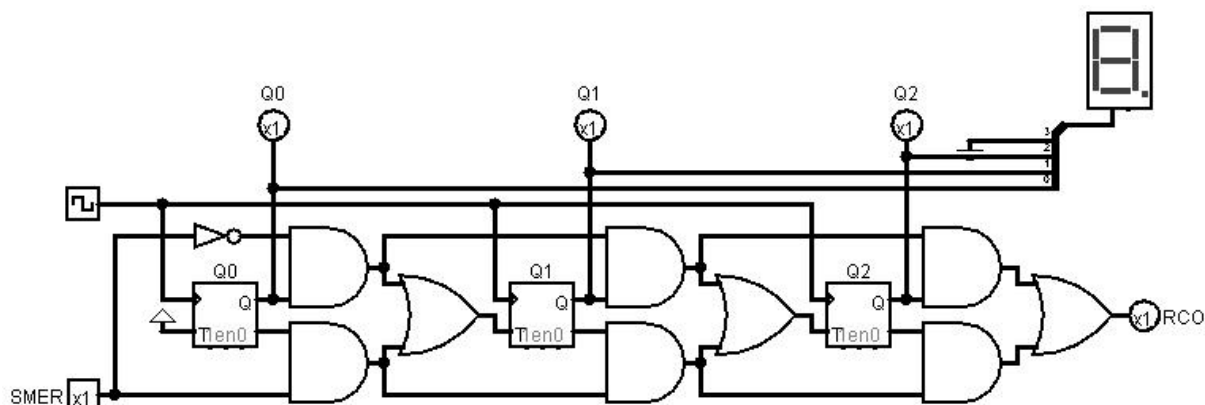
Ko enkrat narišemo vezje dvosmernega števca, zelo spominja na združitev sinhronnega števca za štetje navzgor in sinhronnega števca za štetje navzdol: Če bi števec vseboval samo zgornja AND vrata (vezanih neposredno na T vhod – brez OR) bi bil to števec navzgor, če pa samo spodnja AND bi bil števec navzdol. Signal SMER določa katera AND vrata so omogočena:

- zgornja AND vrata, ko je SMER='0' – štejemo naraščajoče,
- spodnja AND vrata, ko je SMER='1' – štejemo padajoče.

Pri tovrstnih števcih želimo realizirati tudi signal za proženje naslednjih stopenj števca (RCO – oz. ripple carry out, včasih tudi TC – terminal count). RCO je signal, ki postane '1' ob prehodu iz najvišjega stanja števca (v našem primeru je to "111") v stanje "000" pri štetju navzgor in ob prehodu "000" v najvišje stanje števca pri štetju navzdol:

SMER	RCO
0	$Q_0 \cdot Q_1 \cdot Q_2$
1	$Q_0' \cdot Q_1' \cdot Q_2'$

Tak signal uporabljamo pri realizaciji večbitnih števcov tako, da izdelane 3 bitne števec vežemo kaskadno – torej da signal RCO vežemo na EN signal naslednjega vezja. Za realizacijo takega signala bi narisali enako kombinacijo AND in OR vrat še na izhodu Q_2 , kot kaže spodnja slika:

Opis delovanja in vezje števca je v predlogah vaj na domači strani predmeta v imeniku Logisim\counter\ counter_up_down_3_bit_using_T_FF.circ

Večina števcov je realizirana v 4-bitni zasnovi, tako da glede na vrednost RCO signala ločimo dve skupini števcov:

- desetiški (BCD) števci, katerih RCO se postavi na '1' takrat, ko števec preide iz stanja "1001" v "0000" in
- dvojiški (binarni), katerih RCO se postavi na '1' takrat, ko števec preide iz stanja "1111" v "0000". Več o delovanju RCO najdete v opisu delovanja števcov 74161².

² <http://www.alldatasheet.com/view.jsp?Searchword=74161>

Rešitev 4. naloge:

V prvi iteraciji zberemo skupaj vsa stanja v enem razdelku: $P_1 = (ABCDEFGG)$

Trenutno stanje	Naslednje stanje		Izhod z
	w=0	w=1	
A	B	C	1
B	D	F	1
C	F	E	0
D	B	G	1
E	F	C	0
F	E	D	0
G	F	G	0

Naslednja iteracija loči stanja, ki imajo različne izhode: $P_2 = (ABD)(CEFG)$

- Pregledamo vsa naslednja stanja pri vhodu 0 in 1 v vsakem bloku:
 - Blok (ABD):
 - Naslednja stanja pri w=0 (BDB)
 - Naslednja stanja pri w=1 (CFG)
 - Blok (CEFG):
 - Naslednja stanja pri w=0 (FFEF)
 - Naslednja stanja pri w=1 (ECDG)

Vsa stanja niso v enem bloku. Problem je pri stanju F, ki ima naslednje stanje D. Zato bo stanje F NEEKVIVALENTNO ostalim CEG.

- Novo stanje F zato postavimo v svojo skupino.

Naslednja iteracija loči stanje F od ostalih $P_3 = (ABD)(CEG)(F)$

- Blok (ABD):
 - Naslednja stanja pri w=0 (BDB)
So vsa v istem bloku
 - Naslednja stanja pri w=1 (CFG) Niso v istem bloku, ker je F v drugem bloku kot C in G. Zato bo stanje B v novem bloku.
- Blok (CEG):
 - Naslednja stanja pri w=0 (FFF)
 - Naslednja stanja pri w=1 (ECG) C, E in G imamo lahko še vedno za ekvivalentna

Trenutno stanje	Naslednje stanje		Izhod z
	w=0	w=1	
A	B	C	1
B	D	F	1
C	F	E	0
D	B	G	1
E	F	C	0

<i>F</i>	<i>E</i>	<i>D</i>	<i>0</i>
<i>G</i>	<i>F</i>	<i>G</i>	<i>0</i>

Naslednja iteracija loči stanje B od ostalih $P_4 = (AD)(B)(CEG)(F)$

- Blok (*AD*)
 - Naslednja stanja pri $w=0$ (*BB*)
 - Naslednja stanja pri $w=1$ (*CG*)
 - So vsa v istem bloku.
- Blok (*CEG*)
 - Naslednja stanja pri $w=0$ (*FFF*)
 - Naslednja stanja pri $w=1$ (*ECG*) So vsa v istem bloku.

Trenutno stanje	Naslednje stanje		Izhod z
	w=0	w=1	
<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>1</i>
<i>B</i>	<i>D</i>	<i>F</i>	<i>1</i>
<i>C</i>	<i>F</i>	<i>E</i>	<i>0</i>
<i>D</i>	<i>B</i>	<i>G</i>	<i>1</i>
<i>E</i>	<i>F</i>	<i>C</i>	<i>0</i>
<i>F</i>	<i>E</i>	<i>D</i>	<i>0</i>
<i>G</i>	<i>F</i>	<i>G</i>	<i>0</i>

$P_5 = (AD)(B)(CEG)(F)$

Iteraciji P_5 in P_4 sta enaki, zato se postopek minimizacije zaključi. Stanji *A* in *D* sta ekvivalentni. Stanja *C*, *E* in *G* so ekvivalentna.

- Tabelo stanj zapišemo na novo
- Izbrišemo vrstice za *D*, *E* in *G*
- Zamenjamo stanja: $D \rightarrow A$ in vse $E \rightarrow C$ ter $G \rightarrow C$

Rezultat je nova tabela stanj minimiziranega avtomata:

Trenutno stanje	Naslednje stanje		Izhod z
	w=0	w=1	
<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>1</i>
<i>B</i>	<i>A</i>	<i>F</i>	<i>1</i>
<i>C</i>	<i>F</i>	<i>C</i>	<i>0</i>
<i>F</i>	<i>C</i>	<i>A</i>	<i>0</i>